

Når urett blir rettighet

Jon Kvalbein, Dagen 17. september, 2010.

Ord er ikke nøytrale merkelapper. Språket former våre tanker. Ja, språkbruk kan utøve makt og få oss til å endre holdninger, enten det skjer bevisst eller ubevisst. Enkelte ord er særlig velegnet til å manipulere vår tenkning. "Rettighet" er et slikt ord.

En rettighet oppfattes positivt. Alle ønsker flere rettigheter. Å frata et menneske en rettighet, er diskriminerende. Slik er det naturlig å tenke. Grunnleggende menneskerettigheter er fastslått i internasjonale avtaler. Aktivister som makter å feste etiketten "rettighet" til sin sak og få denne språkbruken allment akseptert, har gode muligheter for å lykkes. La meg ta frem to aktuelle eksempler.

Internasjonalt tales det nå mye om "kvinnens reproduktive rettigheter". Disse omfatter blant annet rett til helseomsorg knyttet til svangerskap og fødsel, frihet fra diskriminering og vold i forbindelse med reproduksjon og rett til informasjon om og tilgang til preventive midler. Mye av dette er det bred enighet om. Men kulturliberale aktivister i mange land arbeider nå intenst overfor FN og andre internasjonale organisasjoner for å innarbeide fri abort som en reproduktiv rettighet. Lykkes dette, blir det samtidig lett å anklage motstanderne for diskriminering.

Fri abort innebærer rett til å avlive uønskede barn før fødselen. Mange liker ikke ordet fosterdrap. Men fri abort er å ta menneskeliv. Den svangre kvinnen skal ta avgjørelsen, ofte under sterkt press. Bøddelfunksjonen overlates til helsevesenet. Barnet har ingen forsvarer. Det er fratatt sin mest fundamentale menneskerett – retten til å leve. Der fri abort blir "rettighet", er avlivning av ufødte barn blitt rett. Urett er blitt menneskerett.

Da Per Lønning gikk av som biskop i protest mot abortloven i 1975, reagerte han særlig sterkt imot lovens uttrykksmåte "har rett til svangerskapsavbrudd når". For første gang satte norsk lov betegnelsen "rett" på handlinger som strir mot Guds lov. Nå står vi i fare for å sløvne i likegyldighet etter å ha vært utsatt for en langvarig bedøvende språkbruk som sprer seg som en livsfarlig pandemi over landegrensene.

Ved avstemningen om ny grunnlov i Kenya i august, ble en liberal abortlov gjort til en del av den store pakken som skulle sikre landet et nytt demokratisk fundament. Folket fikk bare stemme ja og nei. Hadde fri abort vært eget avstemningstema, kunne abortloven blitt annerledes. Kenya blir betraktet som et foregangsland i Afrika. U-land merker presset fra giverland som krever at mottagerlandene stiller seg positivt til menneskerettene. Det kan være vanskelig å si nei til fri abort når dette presenteres som en av kvinnens reproduktive rettigheter. Kulturliberalistene har kritisert misjonen for kulturimperialisme. Men de har tilsynelatende ingen skrupler med å gjøre sitt eget selvrealiseringsprogram til rettigheter som skal tres ned over andre kulturer.

Et annet eksempel på bruk av "rettighet" som maktspråk, er uttrykket "de homofiles rettigheter". Dette er gjentatt så ofte at folk nå tror at slike rettigheter eksisterer. Men menneskerettighetene omtaler ingen særlige rettigheter for homofile. Uttrykket er oppkonstruert av aktivister som vil bryte ned den såkalte "heteronormativiteten". Etter at uttrykket var innarbeidet, gav de "rettighetene" innhold: "kjønnsnøytralt ekteskap", adopsjonsrett for homofile, rett til inseminasjon av lesbiske og likestilling av alle samlivsformer. Når dette er godtatt som rettigheter, er slaget vunnet. For da kan alle motstandere stemples som diskriminerende moralister og fundamentalister. Og slike skal man jo verken høre på eller være bekjent av.

En av medienes viktigste oppgaver er å avdekke misbruk av makt. Kulturliberalistenes bruk av språket som maktmiddel burde vært avslørt. Men fordi kulturliberalistene dominerer mediene, møter ensrettingen minimal motstand. Det trengs våkne lesere som reagerer når urett markedsføres som rettighet.